

του Κώστα Τρακόσα

Ένα από τα πλέον κρίσιμα στοιχεία που προέκυψαν από τις εκλογές της Κυριακής ήταν η τεράστια άνοδος της αποχής. Εκατομμύρια ψηφοφόροι δεν πήγαν στις κάλπες. Εκατομμύρια ψηφοφόροι επέλεξαν να μείνουν «βουβοί». Να μην εκφραστούν. Να μη μιλήσουν. Να μην ψηφίσουν.

Σε αυτές εκλογές, όπως φαίνεται και από τον παρακάτω πίνακα που έδωσε στη δημοσιότητα ο Guardian, η αποχή ήταν η υψηλότερη, όχι μόνο της μεταπολίτευσης, αλλά συνολικά της ελληνικής εκλογικής ιστορίας μετά το 1946.

Year	Voter Turn-out	Total vote	Registration	VAP Turn-out	Voting age population	Population	Invalid votes	Compulsory voting
2015	63.60%	6,327,629	9,949,684	70.62%	8,960,611	10,775,557	2.36%	Yes
2012	62.47%	6,216,996	9,951,970	69.36%	8,963,093	10,767,827	0.99%	Yes
2009	70.92%	7,044,479	9,933,385	79.24%	8,889,858	10,737,428	2.64%	Yes
2007	74.14%	7,355,684	9,921,343	79.59%	9,242,235	10,706,290	2.70%	Yes
2004	76.62%	7,575,190	9,886,807	87.66%	8,641,126	10,665,989	2.20%	Yes
2000	74.97%	7,027,007	9,373,439	89.02%	7,893,346	10,349,420	1.60%	Yes
1996	76.34%	6,952,938	9,107,766	83.88%	8,289,470	10,493,000	2%	Yes
1993	82.95%	7,019,925	8,462,636	85.61%	8,200,200	10,380,000	1.70%	Yes
1989	84.50%	6,799,485	8,061,803	85.84%	7,769,300	10,090,000	1.50%	Yes
1985	83.81%	6,421,466	7,661,588	87.35%	7,351,160	9,934,000	0.90%	Yes
1981	81.50%	5,753,478	7,059,778	84.48%	6,810,300	9,729,000	1.40%	Yes
1977	81.11%	5,193,891	6,403,738	82.41%	6,302,240	9,268,000	1.20%	Yes
1974	79.58%	4,966,558	6,241,066	82.73%	6,003,200	8,960,000	1.10%	Yes
1964	81.69%	4,626,290	5,662,965	83.64%	5,531,500	8,510,000	0.60%	Yes
1963	83.04%	4,702,791	5,662,965	85.32%	5,512,000	8,480,000	0.80%	Yes
1961	81.87%	4,640,512	5,668,298	86.34%	5,374,720	8,398,000	0.40%	Yes
1958	75.48%	3,863,982	5,119,148	73.87%	5,230,720	8,173,000	0.40%	Yes
1956	74.97%	3,379,445	4,507,907	67.87%	4,979,220	8,031,000	0.40%	Yes
1952	75.37%	1,600,172	2,123,150	73.87%	2,166,080	7,736,000	0.50%	Yes
1951	77.20%	1,717,012	2,224,246	80.16%	2,142,000	7,650,000	0.50%	Yes
1950		1,696,146		80.10%	2,117,640	7,563,000	0.40%	Yes
1946		1,121,696		53.54%	2,095,240	7,483,000	1.20%	Yes

Το 43,4% της αποχής είναι ένα εκπληκτικά υψηλό ποσοστό και μεταφράζεται σε 4.374.230 πολίτες που δεν ψήφισαν, με βάση τους εγγεγραμμένους στους εκλογικούς καταλόγους. Για να κατανοήσουμε το ύψος της αποχής, σε απόλυτα μεγέθη, ο αριθμός αυτών που δεν ψήφισαν είναι ελαφρώς μικρότερος από το άθροισμα αυτών που ψήφισαν ΣΥΡΙΖΑ, ΝΔ, Χρυσή Αυγή, ΠΑΣΟΚ/ΔΗΜΑΡ και ΚΚΕ (το άθροισμά τους βγάζει 4.474.712 ψήφους).

Αλλά και σε ποσοστό είναι εξαιρετικά υψηλό: Τον Ιανουάριο του 2015 η αποχή είχε φτάσει στο 36,4%, έναντι 37,5% τον Ιούνιο του 2012, όπου οι εκλογές είχαν λάβει χαρακτήρα «επαναληπτικών» αμέσως μετά τις κάλπες του Μαΐου (όπου είχε φτάσει το 34,9%). Πριν από τα «μνημονιακά» χρόνια η αποχή ήταν κάτω του 30%, παλιότερα δεν ξεπερνούσε το 25%. Συγκεκριμένα, το 2009 ήταν 29,1%, το 2007 25,9%, το 2004 23,5%, το 2000 25,13%.

Αν, μάλιστα, πάρουμε ως βάση της αποχής το έτος 2004 που είναι το μικρότερο ποσοστό αποχής την τελευταία 15ετία και πάλι τα ποσοστά είναι εκπληκτικά: Το 2004 ψήφισαν 7.573.368, ενώ την Κυριακή 5.566.295. Δηλαδή, η αποχή αυξήθηκε (σε απόλυτους αριθμούς) κατά 2.007.073 ψηφοφόρους. Που σημαίνει ότι είναι μεγαλύτερη και από τις ψήφους που πήρε ο ΣΥΡΙΖΑ στις τωρινές εκλογές (1.925.904)!

Τα παραπάνω δείχνουν την τεράστια εκτόξευση της αποχής σε απόλυτους και σχετικούς αριθμούς.

Το «ρεύμα» της αποχής στα αστικά κέντρα

Υπάρχει ωστόσο ένα ζήτημα: Είναι αυτή η αποχή συνειδητή ή αποτελεί ένα συγκυριακό φαινόμενο; Ένα πρώτο σχόλιο θα ήταν ότι ο ΠΙΝΑΚΑΣ 2 δείχνει πως η αποχή διαρκώς αυξάνεται από το 2009 και έπειτα. Αυτό σημαίνει πως η λογική της αποχής από την εκλογική διαδικασία κερδίζει διαρκώς έδαφος και μετατρέπεται σε μια «πολιτική αντίληψη».

Αυτό αποκρυσταλλώνεται με μεγάλη ευκρίνεια στα αστικά κέντρα. Ιδιαίτερα στις περιφέρειες Α' και Β' Αθηνών, Α' και Β' Θεσσαλονίκης και Α' και Β' Πειραιά, διακρίνουμε αυτήν τη σαφή στροφή προς την αποχή, καθώς σε αυτές τις περιπτώσεις η αποχή λόγω «δυσκολίας μετακίνησης» ελαχιστοποιείται.

Σε αυτήν την έρευνα θα συγκρίνουμε την αποχή των εκλογών της Κυριακής με την αποχή του 2009, όταν όχι μόνο ξεκίνησε η οικονομική κρίση, αλλά και όταν άρχισε να παρουσιάζεται εντονότερο το φαινόμενο της αποχής. Με αυτόν τον τρόπο, θα έχουμε μια πρώτη εκτίμηση αυτού του «ρεύματος», αλλά και μια σαφέστερη εικόνα του τι συμβαίνει στο εκλογικό σώμα.

Α' Αθηνών

2009: Ψήφισαν **312.802** (εγγεγραμμένοι **504.364**) αποχή **37,98%**

2015 (Σεπ.): Ψήφισαν **253.687** (εγγεγραμμένοι **476.108**) αποχή **46,72%**

Απόλυτη Διαφορά Ψήφων: 59.115

Ποσοστό μείωσης συμμετοχής (με υπολογισμό των εγγεγραμμένων): 8,74%

Β' Αθηνών

2009: Ψήφισαν **1.044.256** (εγγεγραμμένοι **1.397.346**) αποχή **25,27%**

2015 (Σεπ.): Ψήφισαν **911.296** (εγγεγραμμένοι **1.439.707**) αποχή **36,7%**

Απόλυτη Διαφορά Ψήφων: 132.960

Ποσοστό μείωσης συμμετοχής (με υπολογισμό των εγγεγραμμένων): 11,43%

A' Θεσσαλονίκης

2009: Ψήφισαν **379,201** (εγγεγραμμένοι **505,121**) αποχή **24,93%**

2015 (Σεπ.): Ψήφισαν **309.148** (εγγεγραμμένοι **516.126**) αποχή **40,1%**

Απόλυτη Διαφορά Ψήφων: 70.053

Ποσοστό μείωσης συμμετοχής (με υπολογισμό των εγγεγραμμένων): 15,17%

B' Θεσσαλονίκης

2009: Ψήφισαν **221,686** (εγγεγραμμένοι **269,978**) αποχή **17,89%**

2015 (Σεπ.): Ψήφισαν **185.794** (εγγεγραμμένοι **286.248**) αποχή **35,09%**

Απόλυτη Διαφορά Ψήφων: 35.892

Ποσοστό μείωσης συμμετοχής (με υπολογισμό των εγγεγραμμένων): 17,2%

A' Πειραιώς

2009: Ψήφισαν **133,752** (εγγεγραμμένοι **208,337**) αποχή **35,8%**

2015 (Σεπ.): Ψήφισαν **103.624** (εγγεγραμμένοι **197.713**) αποχή **47,59%**

Απόλυτη Διαφορά Ψήφων: 30.128

Ποσοστό μείωσης συμμετοχής (με υπολογισμό των εγγεγραμμένων): 11,79%

B' Πειραιώς

2009: Ψήφισαν **191,915** (εγγεγραμμένοι **277,268**) αποχή **30,78%**

2015 (Σεπ.): Ψήφισαν **153.562** (εγγεγραμμένοι **271.469**) αποχή **43,43%**

Απόλυτη Διαφορά Ψήφων: 38.353

Ποσοστό μείωσης συμμετοχής (με υπολογισμό των εγγεγραμμένων): 12,65%

Συνολικά, αναφορικά με τα τρία μεγαλύτερα αστικά κέντρα της χώρας μπορούμε να πούμε ότι η αποχή αυξήθηκε κατά πολύ. Με δεδομένο, μάλιστα, ότι στην πλειονότητά τους οι ψηφοφόροι αυτοί δεν είναι ετεροδημότες (εκτός ελαχίστων περιπτώσεων) μπορούμε να πούμε ότι οι παραπάνω ψηφοφόροι στη μεγάλη τους πλειονότητα **συνειδητά απείχαν από τις εκλογές**.

Η μέση ποσοστιαία μείωση ψηφοφόρων στις κάλπες στα παραπάνω αστικά κέντρα είναι **12,83%**, δηλαδή, περίπου από **1 στους 8 ψηφοφόρους** επέλεξαν αποχή το 2015 σε σχέση με το 2009. Αν μάλιστα

εξετάσουμε σε απόλυτους αριθμούς (κάτι που στατιστικά δεν είναι σωστό, ωστόσο, μας δείχνει ένα μέγεθος) τη μείωση των ψηφισάντων στα τρία αστικά κέντρα τότε **σε σχέση με το 2009 ψήφισαν 366.501 πολίτες λιγότεροι.**

Ακόμη πιο εντυπωσιακά είναι τα αποτελέσματα **σε σχέση με το 2004**, όταν και καταγράφηκε η μικρότερη αποχή. Το ποσοστό αύξησης της αποχής σε σχέση με το 2004 και με υπολογισμό των εγγεγραμμένων τόσο για το 2004 όσο και για το 2015 κυμαίνεται από 17% και φτάνει μέχρι το εντυπωσιακό 23%. **Δηλαδή, περίπου 1 στους 5 ψηφοφόρους σε σχέση με το 2004, απείχαν από τις εκλογές της Κυριακής.** Σε απόλυτα νούμερα αυτό σημαίνει ότι σε σχέση με το 2004 **ψήφισαν 595.444 λιγότεροι** (επεξεργασία από τα επίσημα στοιχεία του υπουργείου Εσωτερικών).

Από την άλλη: Στο σύνολο των εγγεγραμμένων του Σεπτεμβρίου 2015 (3.187.371) των τριών αστικών κέντρων, ψήφισαν μόλις 1.917.111! Δηλαδή, 1.270.260 ψηφοφόροι απείχαν. Που σημαίνει ότι στο σύνολο των εγγεγραμμένων στα τρία αστικά κέντρα το 39,8% των ψηφοφόρων επέλεξαν την αποχή!

Η αποχή στην περιφέρεια

Η κατάσταση, ωστόσο, στην περιφέρεια είναι ακόμη πιο... τραγική. Παρακάτω αναφέρουμε τις περιφέρειες με τη μεγαλύτερη αποχή στις εκλογές της Κυριακής και θα προχωρήσουμε σε σύγκριση με την αντίστοιχη αποχή του 2009 (είχε αγγίξει το 30% και έκτοτε σημειώνεται μια διαρκής άνοδος) προκειμένου να δούμε πως διαμορφώνεται το αντίστοιχο «ρεύμα» της αποχής και στην περιφέρεια:

Στην **Αρκαδία**, η αποχή άγγιξε το 54,3% ή αλλιώς απείχαν 70.032 ψηφοφόροι. Το 2009 η αποχή ήταν 42,16% (αύξηση 12,14% επί του ποσοστού).

Στη **Δράμα**, το 50,39% ή 59.098. Το 2009 ήταν 32,4% (αύξηση 17,99%).

Στα **Δωδεκάνησα**, 50,17% ή 92.730. Το 2009 ήταν 33,77% (αύξηση 16,4%).

Στην **Ευρυτανία**, το 55,79% ή 17.639. Το 2009 ήταν 38,9% (αύξηση 16,89%).

Στη **Ζάκυνθο**, το 50,41% ή 20.958. Το 2009 ήταν 38,03% (αύξηση 12,38%).

Στην **Ηλεία**, το 49,1% ή 84.627. Το 2009 ήταν 31,68% (αύξηση 17,42%).

Στη **Θεσπρωτία**, το 53,31% ή 32.499. Το 2009 ήταν 36,94% (αύξηση 16,37%).

Στην **Καστοριά**, το 52,1% ή 32.581. Το 2009 ήταν 38,35% (αύξηση 13,75%).

Στην **Κέρκυρα**, το 50,33% ή 55.649. Το 2009 ήταν 34,03% (αύξηση 15,3%).

Στην **Κεφαλονιά**, το... 60,44% ή 33.797. Το 2009 ήταν 50,76% (αύξηση 9,68%).

Στη **Λακωνία**, το 59,51% ή 75.510. Το 2009 ήταν 50,75% (αύξηση 8,76%).

Στη **Λέσβο**, το 56,66% ή 73.288. Το 2009 ήταν 46,7% (αύξηση 9,96%).

Στη **Λευκάδα**, το 51,55% ή 15.052. Το 2009 ήταν 36,99% (αύξηση 14,56%).

Στη **Μεσσηνία**, το 51,21% ή 101.006. Το 2009 ήταν 39,06% (αύξηση 12,15%).

Στην **Ξάνθη**, το 48,12% ή 55.497. Το 2009 ήταν 31,2% (αύξηση 16,92%).

Στη **Σάμο**, το 51,95% ή 26.370. Το 2009 ήταν 43,78% (αύξηση 8,17%).

Στις **Σέρρες**, το 50,31% ή 116.254. Το 2009 ήταν 33,07% (αύξηση 17,24%).

Στη **Φλώρινα**, το 64,01% (!!) ή 57.396. Το 2009 ήταν 50,85% (αύξηση 13,16%).

Στη **Χίο**, το 54,24% ή 34.386. Το 2009 ήταν 43,06% (αύξηση 11,18%).

Στις παραπάνω περιφέρειες και σε σύνολο εγγεγραμμένων 1.999.540 ψηφοφόρων απείχαν στις εκλογές της Κυριακής το 1.054.369, δηλαδή το 52,73%.

Αυτό το στοιχείο είναι από μόνο του εντυπωσιακό. Ωστόσο, γίνεται εντυπωσιακότερο αν παρατηρήσουμε ότι σε αυτές τις περιφέρειες (πολλές από τις οποίες είχαν εξαιρετικά ποσοστά αποχής ήδη από το 2009) παρατηρείται μια μέση αύξηση αποχή από το 2009 της τάξης του 13,12%. Αν υποθέσουμε ότι ο αριθμός των εκλογέων δε σημείωσε αξιόλογη μεταβολή στις εν

λόγω περιφέρειες από το 2009 μέχρι το 2015, τότε αυτή η μέση αύξηση μεταφράζεται σε περίπου 262.500 εκλογείς.

Είναι σαφές ότι στις περιφέρειες της επαρχίας έχει βαρύνει το οικονομικό ζήτημα (ή άλλες δυσκολίες μετακίνησης) και γι' αυτό παρουσιάζεται η αύξηση της αποχής σε σχέση με τα αστικά κέντρα.

Ωστόσο, σε αυτό το ποσοστό αποχής, θα πρέπει να συνεκτιμηθούν και αυτοί που είναι από τον ίδιο τόπο και απείχαν ή αυτοί που αν και ετεροδημότες συνειδητά επέλεξαν να απέχουν ασχέτως οικονομικών δυσκολιών. Άρα, εδώ, χρειάζεται άλλου τύπου ποιοτική έρευνα.

Ορισμένα συμπεράσματα

Ασφαλώς, από τα παραπάνω στοιχεία δεν μπορούν να προκύψουν συγκεντρωτικά αποτελέσματα αναφορικά με τους απόλυτους αριθμούς της «συνειδητής αποχής». Βασικός μας, άλλωστε, στόχος, ήταν να κάνουμε μια πρώτη βασική καταγραφή της τάσης που παρατηρείται στο εκλογικό σώμα και η οποία πλέον είναι ξεκάθαρη: η αποχή μετατρέπεται σταδιακά σε μια συνειδητή πολιτική επιλογή (χωρίς αυτό να σημαίνει πως το σύνολό της αποχής μπορεί να καταγραφεί ως τέτοια επιλογή, καθώς υπεισέρχονται και άλλοι παράγοντες, όπως είναι οι οικονομικές δυσκολίες ή οι δυσκολίες μετακίνησης εν γένει).

Όπως και να έχει, ωστόσο, είναι γεγονός ότι σύμφωνα με τα στοιχεία που παραθέσαμε το μέσο ποσοστό αύξησης της αποχής από το 2009 μέχρι το 2015 τόσο στα τρία αστικά κέντρα που εξετάσαμε (12,83%) όσο και στις 19 περιφέρειες της επαρχίας (13,12%) είναι περίπου αντίστοιχο. Αυτό σημαίνει πως η αύξηση της αποχής δεν οφείλεται σε καμιά περίπτωση στη δυσκολία μετακίνησης (αν και έπαιξε και αυτή έναν ρόλο).

Πηγή: imerodromos